

тимчасовими. Навіть у найскладніші часи держава повинна залишатися вірною принципам демократії, гуманізму та верховенства права. Захист прав людини є не лише моральним обов'язком, а й основою для побудови справедливого та сталого суспільства, здатного ліквідувати наслідки війни та зберегти людську гідність.

Список використаних джерел

1. Савчин М. А., Дручек О. В. Підстави обмеження прав і свобод людини і громадянина в умовах правового режиму воєнного стану. Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 30 верес. 2022 року). Кривий Ріг: ДонДУВС, 2022. 321 с.

2. Кузніченко С.О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1-2. С. 32-36. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.6>

3. Права людини: концепції, підходи, реалізація: Пер. з англ. / Під ред. Б. Зізік; гол. ред. серії і автор передм. Дж. Перлін; наук. ред. В. Дубровський. Київ: Вид-во «Ай Бі», 20023. 263 с.

Мазур Олександр Ігорович,

здобувач вищої освіти навчально-

наукового експертно-

криміналістичного інституту

Національної академії

внутрішніх справ

Науковий керівник:

завідувач кафедри теорії, історії

та філософії права Національної

академії внутрішніх справ, кандидат

юридичних наук, доцент

Кривицький Юрій Віталійович

ФОРМА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Форма держави є однією з базових категорій теорії держави і права, оскільки відображає спосіб організації та здійснення державної влади, її територіальну побудову та характер взаємодії держави із суспільством. Через форму держави розкриваються особливості функціонування політичної системи, рівень

демократичності державної влади, ступінь централізації управління та методи реалізації політичного курсу держави [1, с. 112–115].

У сучасній юридичній науці форму держави традиційно розглядають як комплексне політико-правове явище, що складається з трьох взаємопов'язаних елементів: форми правління, державного устрою та політичного режиму. Саме сукупність цих елементів дозволяє визначити модель організації влади у конкретній державі, механізм взаємодії органів влади та характер відносин між державою і громадянським суспільством [2, с. 214–216].

Форма правління характеризує порядок формування вищих органів державної влади, розподіл компетенції між ними та особливості їх взаємодії. Традиційно виокремлюють монархічну та республіканську форми правління. У сучасному світі найбільш поширеною є республіканська форма правління, яка реалізується у парламентській, президентській або змішаній моделях. Україна відповідно до Конституції України є парламентсько-президентською республікою, у якій уряд несе політичну відповідальність перед парламентом, а Президент України виконує важливі функції у сфері національної безпеки, міжнародних відносин та державного суверенітету [5].

Другим структурним елементом форми держави є державний устрій, який визначає територіальну організацію влади та співвідношення між центральними й місцевими органами управління. За формою державного устрою держави поділяються на унітарні, федеративні та конфедеративні. Україна є унітарною державою, територія якої є цілісною та недоторканою. Водночас сучасний розвиток державності характеризується посиленням процесів децентралізації, що передбачають передачу частини владних повноважень органам місцевого самоврядування та розширення фінансової автономії територіальних громад [6].

Політичний режим відображає сукупність методів, способів та засобів здійснення державної влади. Саме політичний режим найбільш чітко характеризує реальний стан демократії у державі, рівень забезпечення прав і свобод людини, а також ступінь відкритості влади для суспільства. У теорії держави і права традиційно виокремлюють демократичні, авторитарні та тоталітарні режими [3, с. 145–148]. Сучасна Україна розвивається як демократична держава, орієнтована на принципи верховенства права, політичного плюралізму та європейських правових стандартів.

Показовим прикладом трансформації форми держави у XXI ст. є розвиток електронного урядування та цифрової демократії. В Україні важливим елементом цифровізації державного управління стало впровадження електронних сервісів і платформи «Дія», що забезпечує доступ громадян до адміністративних послуг у цифровому форматі. Це свідчить про поступову модернізацію механізму державного управління та формування елементів цифрової держави, у якій інформаційні технології стають важливим інструментом взаємодії держави і громадян.

Цікавим прикладом впливу форми держави на ефективність функціонування влади стала реакція різних держав на глобальні кризові явища XXI ст., зокрема пандемію COVID-19 та сучасні безпекові виклики. Саме в цей період стало очевидним, що ефективність державного управління значною мірою залежить не лише від формально закріпленої моделі влади, а й від здатності державних інститутів швидко адаптуватися до надзвичайних обставин. Держави з розвинутими демократичними інститутами, цифровими механізмами управління та високим рівнем довіри громадян до влади продемонстрували вищий рівень стійкості й ефективності публічного управління. Для України особливого значення набув досвід функціонування державного механізму в умовах воєнного стану, який засвідчив важливість поєднання сильної державної влади із збереженням демократичних процедур та конституційних засад державності.

Суттєвий вплив на розвиток форми держави в сучасних умовах мають глобалізаційні та інтеграційні процеси. У межах Європейського Союзу відбувається поступове формування наднаціональних механізмів управління, що впливають на традиційне розуміння державного суверенітету. Для України європейська інтеграція виступає важливим напрямом модернізації державних інститутів, удосконалення законодавства та зміцнення демократичних механізмів функціонування державної влади.

Отже, форма держави є складним і динамічним політико-правовим явищем, що постійно змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Сучасний розвиток України демонструє поєднання процесів демократизації, децентралізації, цифровізації та європейської інтеграції, які визначають подальшу трансформацію державної влади та вдосконалення механізмів її функціонування.

Список використаних джерел

1. Загальна теорія права : підруч. / М. І. Козюбра, С. П. Погребняк, О. В. Цельсв, Ю. І. Матвєєва / За заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
2. Теорія держави та права : навч. посіб. / В. П. Власенко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева. Київ : 7БЦ, 2022. 472 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. Харків : Право, 2019. 520 с.
4. Кельман М. С., Стратонов В. М. Загальна теорія права : підруч. Вид. 6-те, допов. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 742 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

Мастеренко Денис Дмитрович,

здобувач вищої освіти
навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту
Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри теорії, історії
та філософії права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
історичних наук, доцент

Дорошук Ніна Олександрівна

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ

Воєнний стан є особливим правовим режимом, який запроваджується у державі в умовах збройної агресії, загрози нападу або небезпеки державній незалежності та територіальній цілісності країни [1, ст. 1]. Для України це питання набуло особливої актуальності після початку російської агресії у 2014 році та повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році. Саме тому дослідження історії становлення інституту воєнного